

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä syyskuuta 1998 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta (HE 116/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöjohtaja Mikko Könkkölä ja lainsäädäntöneuvos Antti Leinonen, oikeusministeriö
- vakuutusyhtiöasiantuntijaksi Lea Kärhä, vakuutus-oikeus

- laamanni Lauri Melander, Vantaan käräjäoikeus
- yksikönjohtaja Mailis Lappikoski, Valtiokonttori
- johtaja Petra Kjällman, Rikosuhripäivystys
- asianajaja Jukka Suvanto, Suomen Asianajajaliitto
- toiminnanjohtaja Pirkko Lahti, Suomen Mielen terveysseura ry
- varatuomari Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- professori Lena Sisula-Tulokas
- oikeustieteen tohtori Pauli Ståhlberg..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan vahingonkorvauslakiin otettavaksi säännös, jonka nojalla surmansa saaneen läheisellä olisi tietyin edellytyksin oikeus saada vahingosta vastuussa olevalta korvaus kuolemantapauksesta aiheutuneesta kärsimyksestä. Korvauksen tuomitseminen voisi tulla kysymykseen ainoastaan tahallisesti tai törkeästi

huolimattomuudesta aiheutetun kuoleman yhteydessä ja yksinomaan henkilölle, jolla voidaan katsoa olleen erityisen läheinen suhde surmansa saaneeseen. Lisäksi edellytettäisiin, että korvauksen tuomitsemista voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuullisena.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esi-

tykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Vahingonkorvauslaki on vahingonkorvaus oikeudellinen yleislaki, joka koskee lähinnä vahingollisella teolla välittömästi loukatulle hen-

kilölle aiheutetun vahingon korvaamista. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että muulle kuin loukatulle itselleen aiheutettu vahinko korvataan ainoastaan, jos laissa nimenomaisesti niin säädetään.

Vahingonkorvauslaissa on vain kaksi tällaista nimenomaista säännöstä. Niiden mukaan vahingon aiheuttajan on korvattava muulle kuin loukatulle itselleen aiheutettua vahinkoa vain, jos teolla loukattu henkilö on saanut surmansa. Tällöin on korvattava kohtuulliset hautauskustannukset ja surmansa saaneen elatuksen varas- sa olleen henkilön elatuksen menetys.

Sen sijaan surmansa saaneen henkilön läheiselle kuolemantapauksesta aiheutunut kärsimys ei kuulu korvattaviin vahinkoihin. Tämä raja- us yhdistettynä vahingonkorvauslain säännösten ahtaaseen tulkintaan on yksittäistapauksissa joh- tanut ratkaisuihin, joita yleinen oikeustaju ei ole voinut pitää oikeana.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa surmansa saaneen läheisten korvausoikeudellis- ta asemaa. Ehdotettu korvausmuoto on Suomen vahingonkorvausoikeudessa uusi, minkä vuoksi hallituksen esityksessä pidetään perusteltuna va- rovaista etenemistä. Korvaus voidaan tuomi- ta vain kuolemantapauksen johdosta surmansa saaneen erityisen läheiselle henkilölle, kuten surmansa saaneen lapsen kanssa samassa talou- dessa asuneelle vanhemmalle. Lisäksi edellyte- tään, että kuolema on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella. Korvausta vaati- van ei tarvitse esittää näyttöä kärsimyksen ai- heutumisesta.

Uusi pykälä on joustava, tahdonvaltainen säännös, jonka rajaukset jäävät oikeuskäytän- nön varaan. Pykälän perustelujen mukaan tuo-

mioistuimen on harkittava korvauksen kohtuul- lisuus sekä korvaukseen tuomitsemisessa että korvausmäärän suhteen. Kun valiokunnan kuu- lemat asiantuntijat ovat olleet erimielisiä siitä, ilmeneekö tämä myös pykälästä, valiokunta eh- dottaa pykälän sanamuodon tarkistamista.

Oikeuskäytännöstä saatavien kokemusten myötä on syytä arvioida, onko aiheellista laajen- taa korvattavuuden alaa esimerkiksi erittäin vai- keasti vammautuneen henkilön läheiselle aiheu- tuneisiin henkisiin kärsimyksiin. Myös koko va- hingonkorvauslain uudistamistyöhön on syytä ryhtyä lähitulevaisuudessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunni- oittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 4 a § muutettuna seuraavasti:

4 a §

Surmansa saaneen vanhemmilla, lapsilla ja aviopuolisolla sekä muulla näihin rinnastettaval- la surmansa saaneelle erityisen läheisellä henki- löllä on oikeus saada *korvausta* kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä, jos kuole- ma on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huoli- mattomuudesta ja korvauksen tuomitseminen harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon surmansa saaneen ja korvausta vaativan välisen suhteen läheisyys, teon laatu sekä muut olosuh- teet.

(2 mom. kuten HE)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd

jäs. Sulo Aittoniemi /kesk
Juhani Alaranta /kesk

LaVM 13/1998 vp — HE 116/1998 vp

Janina Andersson /vihr
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok
Anne Knaapi /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Annika Lapintie /vas

Kari Myllyniemi /kesk
Markku Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd
Pekka Saarnio /vas
Säde Tahvanainen /sd
Jukka Tarkka /nuors.